

איור: עירן מנדל

הכפתור ברמזור גורם לו להתחלף?

בלדד היקר, מה התפקיד של הכפתורים שלפעמים יש על הרמזור ליד מעבר החצייה? הם באמת מפעילים אותו, או סתם נותנים לאנשים משהו לשחק בו בזמן שהם מחכים?

הרמזור רושם לפניו, ובפעם הבאה שמותר לו הוא עוצר את התנועה ונותן ללוחץ אור ירוק, כמו כפתור העצור באוטובוס: האוטובוס לא עוצר ברגע שאתה לוחץ, אלא רק כשהוא מגיע לתחנה הקרובה.

אלא שבניגוד לכפתור באוטובוס, הכפתור של הרמזור תמיד נדמה כמתעלם ממך, וזה חטאו הגדול. אתה אף פעם לא יודע אם

צריך ללחוץ, אם הכפתור ככלל פועל (חלק מהכפתורים מופעלים רק בשעות מסוימות, חלק מהם הותקנו ואחר כך נוטרלו, וחלקם – מן הסתם – סתם מקולקלים) ואם הלחיצה שלך התקבלה. צא וחשב כמה תסכול וחי שדות אפשר היה למנוע לו היו מוסיפים לכפתור, כמו באוטובוס, שלט קטן שנרד לק כשלוחצים על הכפתור: "סבלנות, הרמזור יתחלף

בקרויב". ככה זה כשהכפתורים מגיעים מהצד של הנדסת התנועה ולא של הנדסת האנוש. שווה גם לציין שעל חלק הולך וגדל של הרמזורים מופיעים כפתורים שטור חים ממין חדש לטובת העיוורים, שבתגובה ללחיצה מכריזים חלושות על מיקום הרמזור ומצבו. ומכיוון שמצוירת עליהם אצבע, הולכי רגל רבים לוחצים עליהם בתקווה נכוד בת להמריץ את האור הירוק. והאנשים היחידים שעוברים הציור הזה משמעותי, באופן לא לגמרי מפתיע, הם בדיוק אלו שאינם מסוגלים לראות.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

שאלו היקר

נסה לדמיין הולך רגל ליד אחד הכפתורים האלה. האם הוא נהנה? האם נדמה לו שהוא שולט ברמזור? האם הוא אסיר תודה לרשויות שהתקינו למענו צעצוע מחוכם שיעסיק אותו בזמן שהוא ממתין עד בוש בשמש הקופחת? לא נראה לי. סביר יותר שהוא לוחץ על הכפתור בעצבנות הולכת וגוברת ולא מבין למה הרמזור הארוך לא מתחלף. ואז הוא ממציא תיאוריות על אנשים שמתקינים כפתורים על רמזורים רק כדי שיהיה לו עם מה לשחק.

אנחנו רגילים ללחוץ על כפתורים כדי לשפר דברים בסביבה שלנו, וכי פרט כדי לכבות ולהדליק אורות. כשאנו ממתנים לרמזור, הבעיה שלנו היא האור האדום, ואפילו אם אנחנו מבינים שזה לא באמת אפשרי, ושאל זה היה קורה זה היה גורם לתאונות נוראיות, באיזשהו מקום עמוק ומהותי אנו מצפים שהכפתור ידליק את האור הירוק. אבל לא ככה פועלים רמזורים.

רמזורים אמורים להיות מתוזמנים בקפידה כדי לאפשר "גלים ירוקים" ולצמצם בלימות שגורמות לפקקים. אז לכל רמזור יש שעון פנימי שמורה מתי מותר לו לעצור את התנועה. רמזורים מכופתרים פשוט יודעים להתעלם מההוראה הזו כל זמן שהכפתור לא נלחץ, כדי שלא לעצור מכור ניות שלא לצורך. הכפתור הוא בעצם גלאי הולכי הרגל של הרמזור – וכשהוא נלחץ

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך לחסוך על הארוסה?

פרופסור יקר, אשתי לעתיד רוצה שאקנה לה טבעת יקרה במיוחד, אבל אני מעדיף לקנות טבעת במחיר סביר ולשמור את הכסף לדברים קצת יותר חשובים, כמו דירה. אבל לה זה חשוב כי לחברות שלה יש טבעות גדולות, והיא גם חולמת על זה הרבה זמן. מה דעתך על ההתנהגות הלא רציונלית הזאת? יש לך עצה? ג'

ג' היקר

יש הבדל בין התנהגות לא רציונלית והתנהגות שקשה להבין. וזה מעשה מאוד לא רציונלי לכנות את אשתך לעתיד לא רציונלית בפרט מבין אתה צריך להבין שהשוואת טבעות עם החברות היא חלק מהמשחק שאתה נכנס אליו, ולכן כדאי שתשתדל לקנות לה טבעת שבזמן ההשוואה תשמח אותה.

אולי תצליח לחסוך אם תנסה לשנות את השיט שאתה קונה לה לקטגוריית תכשיטי חתונה אחרת, אולי שרשרת או צמיד חתונה. במקרה הזה ההשוואות לא יהיו כל כך מובנות מאליהן. ולסיום, יכול להיות שהיא כל כך רוצה את הטבעת היקרה פשוט כי אתה כל כך נגדה?

למה האירופים רזים?

למה האירופים כל כך הרבה יותר רזים מהאמריקאים? הרי גם להם יש רשתות פאסט פוד בכל פינה. א'

א' היקר

התשובה המפורסמת לשאלה היא הרגלי התזונה השונים של האירופים, אבל לדעתי יש השפעה גם להרגלי הספירה, ולכך שבאירופה סופרים בקילוגרמים ובארצות הברית סופרים בפאונד. אני שוקל 170 פאונד, שהם 77 ק"ג. לאורך היום המשקל משתנה בכמה מאות גרם – בערך פאונד לכאן או לשם. זה מאפשר לאמריקאי לומר לעצמו שכאשר המשקל מצביע על 172 פאונד, המשקל ה"אמיתי" שלו הוא עדיין 170 פאונד, וגם ל-174 פאונד הוא ימצא תירוץ. לעומת זאת, כשמודדים בק"ג התנודות מעטות יותר, והעלייה בכל ק"ג היא משמעותית יותר, וקרוב לוודאי גורמת ליותר אנשים לפעול כדי לשנות את משקלם.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" והאמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

מה גינטר גראס ילמד מפייסבוק?

והאם הרשת משנה את גבולות החברות

← הסופר הגרמני גינטר גראס, חתן פרס נובל לספרות ואוהד ישראל שזוהרו הועם באחרונה לאחר שהעז לבקר את מדיניות הגרעין הישראלי, מה שהעלה מתהום הנשייה אזכורים לעברו בוואפן אס.אס, חוזר לאור הזרקורים. כעת הוא מתקיף את הרשתות החברתיות ואת מקסם השואה שהן מציעות. נכדו התי-רב רב באוזניו על מספר חבריו ברשת, והסב השיב: "מי ישש לו 500 חברים, אין לו אף חבר אחד". לגראס בן ה-86 יש שמונה ילדים ו-18 נכדים. עם זה הוא חי בשלום. אבל 500 חברים הם הפרזה בעיניו. את הסיפור סיפר גראס בעצמו בראיון טלוויזיוני שמיד נפוץ ברשת וצוטט בעיי-תונים, לרוב תחת הכותרת שמגיעה מסיכום דבריו: "פייסבוק זה חרא" (ובמינוח המדויק של גראס: שייסע־דרעק). בעיתונות העולם, וגם פה בישראל, רבו הקופצים על ההזדמנות והחלו להפיץ ביי-קורות על שמרנותו, וכיוון שגראס הגדיר את הטון והמשלב הלשוני, משיבים רבים לא בחלו והחזירו לו בכינויים "טרחה" ו"תרח".

"מספר דאנבר" קובע שמוחו של אדם יכול לשאת רשת חברתית של עד 148 אנשים, שאותם יכיר בשמם וידע הגומלין ביניהם. אך האם המספר הזה תקף?

והיו מי שנחלצו להגנת גראס וניסו לחזק את טענותיו כי פייסבוק הוא שייסה־דרעק, תוך שימוש בטיעונים מדעיים. הטיעון העיי-קרי בזכות גראס היה עבודתו מלפני שני עשורים של האנתרופולוג פרופ' רובין דא-נבר מאוניברסיטת אוקספורד.

"מספר דאנבר" הוא הטענה שנפח קליפת המוח, הנאקורטקס, מציב חסמים על המספר המרבי של הפרטים שאיתם אפשר לקיים מערכת קשרים יציבה, להי-כיר את כולם אישית ולדעת איך כל פרט קשור לכל אחד מהפרטים האחרים. מחק-רים שערך בקרב קופים גילו שלבעלי מוח קטן יחסית לגופם יש פחות חברים משיש לקופים "מגדילי ראש", ועל סמך מחק-רים היסטוריים הוא טען והראה שאצל בני האדם מספר הקסם הוא 148. במאמרו "כמה חברים באמת אפשר לרכוש" ובספרו האחי-רון מ-2010 "כמה חברים אדם צריך" הוא ריכז מחקרים שגילו את מספר דאנבר שלו בסביבות טבעיות שונות: קהילות עסקיות, דתיות וצבאיות.

האומנם מספר דאנבר מבטא ציווי ביולוגי בלתי עביר? מי שמצטטים את דאנבר בלי לסטות ימין ושמאל צריכים לזכור שלפי אותה התיאוריה, היכולת האנושית לדבר הקפיצה את היקף קשרינו החברתיים מעבר לעבותות שקשרו את "בני דודינו" הקופים. אם כך, אפשר לצי-פות שחידושים תקשורתיים אנושיים יאפשי-רו להרחיב את הרדיוס הזה. ואולי כאן בדיוק

טמון הפוטנציאל של הרשתות החברתיות הממוחשבות.

תצפיות עדכניות יותר אכן מראות שמספר דאנבר משמש כיום הערכת חסר לגודלן של קהילות מתפקדות וליכולתו של אדם לקיים קשרים קבועים ומתמשכים. יש הטוענים שהמספר הוא בכלל אומדן למיני-מום, לרצפת היכולות החברתיות, ולא החסם העליון שלהן. אל מול מספר דאנבר הוצג לפני יותר מעשור מספר אחר, מספר ברנא-רד'יקילוורת שמו. פרופ' פיטר קילוורת, גם הוא מאוניברסיטת אוקספורד, סקר קהילות ומערכות קשרים מסוף המאה ה-20 והגיע למסקנה שגודלה המקסימלי של קהילה קרובה הוא דווקא 290 איש.

והמעגלים גדלים והולכים. ניסוי מבוקר של אוניברסיטת קורנל שפורסם בכתב העת "נייצ'ר" הראה שתנאי ה"קהילתיות" של דאנבר תקפים גם בקבוצות בנות 300 איש. הנכד של גינטר גראס יכול להירגע. הבי-קורת של סבא אינה נטועה במדע חדי-משמעי. למעשה, שורשי הביקורת הם טענות שתוקפן פג. אפשר לקיים קשרים מתמשכים וממשיים עם מאות אנשים, וחשוב מכך, סביר להניח שהטכנולוגיה תאפשר להרחיב את יריעת המארגים האלה. אין הכרח ל"אנפרנד" את מאות החברים העודפים, ואין טעם להתחפר במה שהיה וחלף.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה shezaf.rafaeli.net

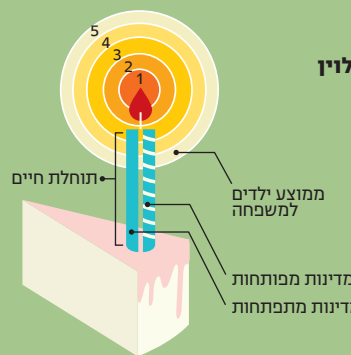
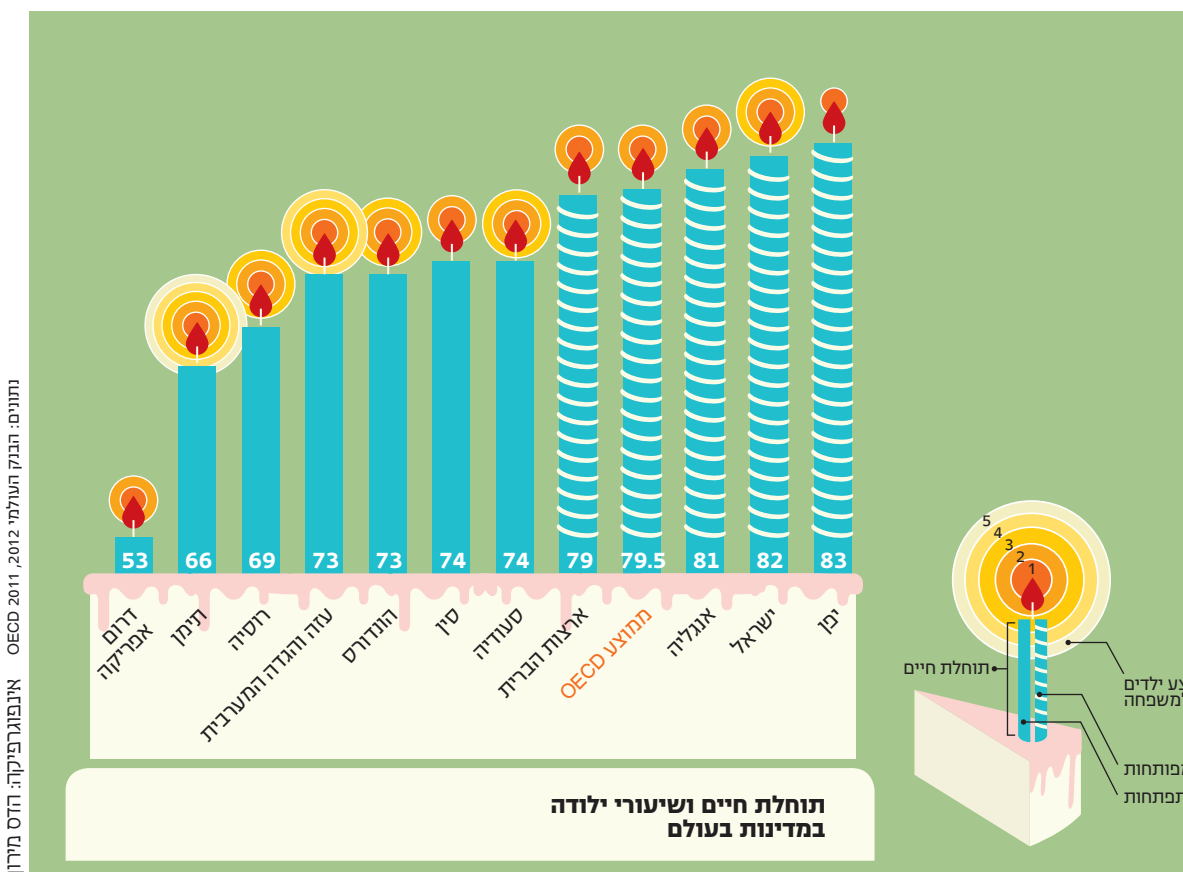
תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

כמה חיים יותר במערב?

מקובל לחשוב שבמדינות מפותחות שיעור הפרייון נמוך ותוחלת החיים גבוהה, בעוד שבמדינות העולם השלישי המצב הפוך. עיון בנתונים האמיתיים מגלה שהתמונה רוב הזמן כך, ולעיתים רחוקות אחרת.

ליאה לוי

תוחלת חיים ושיעורי ילודה במדינות בעולם

נתונים: הבנק העולמי, 2012, OECD 2011, אינפורפיקו: הדס מירון